

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Erfgoed en Kunsten
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
1353638

Datum

Betreft Bericht aan sportduikend Nederland

Geachte sportduikers van Nederland,

Nederland heeft een rijk maritiem verleden. De tastbare overblijfselen van dit verleden bevinden zich veelal onder water, onder meer in de vorm van talloze scheepswrakken, binnen en buiten Nederland. Deze wrakken zijn een bron van herinnering, beleving en kennis. Het zijn vaak ook ecologische hot spots. Voor nabestaanden van mensen die op zee zijn omgekomen hebben de wraklocaties bovendien een zeer persoonlijke betekenis. Het is de laatste rustplaats van hun dierbaren.

We weten steeds meer over het erfgoed dat zich onder water bevindt. Als onderdeel van het toenemende ruimtegebruik op zee wordt steeds meer archeologisch onderzoek verricht. De technologische mogelijkheden voor het duiken en het doen van onderzoek worden steeds groter en zo worden steeds meer onderwater vindplaatsen toegankelijk voor steeds meer mensen. Daardoor worden ook steeds meer scheepswrakken ontdekt en geïdentificeerd, niet in de laatste plaats dankzij sportduikers. Door u dus.

De grotere toegankelijkheid maakt dit erfgoed helaas ook kwetsbaarder. Het vinden en bezoeken van een wrak kan er toe leiden dat erfgoed, bedoeld of onbedoeld, wordt beschadigd. De met hun opvarenden gezonken oorlogsschepen nemen daarbij een bijzondere positie in. Deze schepen, veelal gezonken in de Eerste en de Tweede Wereldoorlog, worden als oorlogsgraven beschouwd. Wanneer de rust van deze schepen wordt geschonden, roept dit bij nabestaanden diepe emoties op.

Gezien het grote belang van het kwetsbare onderwater erfgoed brengen wij met deze brief nogmaals de geldende kaders die voor de omgang met onderwatererfgoed zijn gesteld onder uw aandacht. Ook gaan we in op de manier waarop wij de zorg voor het onderwatererfgoed samen met u, sportduikers van Nederland, willen vormgeven.

Vanwege de kwetsbaarheid van ons onderwatererfgoed is besloten in de Erfgoedwet (2016) het opgravingsverbod voor opgraven onderwater aan te passen. Met deze aanpassing is het expliciet verboden om erfgoed van de

zeebodem te verplaatsen of te verwijderen. Dit verbod geldt in de Nederlandse territoriale wateren en in de aansluitende zone (tot 24 mijl uit de kust).

Onze referentie

Onderwatererfgoed bevindt zich echter niet alleen in de Nederlandse kustwateren, maar ook daarbuiten. Het spreekt voor zich dat ook voor dit erfgoed geldt dat we er zorgvuldig mee om moeten gaan, ook al geldt de Erfgoedwet daar niet. Om het erfgoed onder water in internationale wateren te beschermen heeft Nederland twee jaar terug aangekondigd het Unescoverdrag voor de bescherming van cultureel erfgoed onder water te gaan ratificeren.

Voor gezonken oorlogsschepen geldt dat deze soevereine immuniteit genieten, waar ter wereld ze ook liggen. Dit betekent dat deze wrakken niet betreden mogen worden zonder de expliciete toestemming van de vlaggenstaat. Hetzelfde geldt voor het meenemen van objecten. Uit respect voor de nabestaanden van opvarenden is het bovendien belangrijk om terughoudend om te gaan met het verspreiden van filmbeelden en foto's van de wrakken, op social media, of andere communicatiekanalen.

We verwachten van u als sportduiker dat u zich bewust bent van deze regels en hier naar handelt. Tegelijkertijd beseffen wij ook dat vele sportduikers een belangrijke en positieve rol in het beheer en behoud van het erfgoed onder water vervullen. U helpt om de kennis over het onderwatererfgoed te vergroten, de toestand van wrakken in de gaten te houden en bedreigingen te signaleren. Daarnaast levert u een bijdrage door het onderwatererfgoed bij een breed publiek onder de aandacht te brengen. Hiermee speelt u een belangrijke aanvullende rol op de kleine hoeveelheid professionals in de maritieme archeologie.

De afgelopen jaren is er sprake van een groeiende samenwerking tussen sportduikers en de overheid. Daar hechten wij veel waarde aan. De overheid staat in nauw contact met de belangrijkste koepels van vrijwilligers voor maritieme archeologie: de Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water (LWAOW) en de Stichting Maritiem Onderzoek Noordzee (STIMON). Door middel van een aantal pilots is de afgelopen jaren verkend hoe de rol van sportduikers in de maritieme erfgoedzorg vorm kan krijgen en hoe belemmeringen bij de samenwerking kunnen worden weggenomen. Hier zullen de komende tijd verdere stappen in gezet worden. De hierboven beschreven internationale afspraken blijven daarbij uiteraard van kracht.

De overheid wil de komende jaren de zorg voor het onderwatererfgoed intensiveren. Het onderwatererfgoed wordt beter in kaart gebracht. Er komt meer onderzoek naar wrakken die worden bedreigd door erosie. Ook bij provincies en gemeenten komt het onderwerp steeds hoger op de agenda te staan. We willen bij dat alles graag samen met u optrekken!

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap,

Ingrid van Engelshoven

de minister van Defensie,

Drs. A.Th.B. Bijleveld-
Schouten